Original Article Open Access

Health Law Journal

2024; 2: e25

International ThinkTank of Human Dignity | The Bioethics and Health Law Institute | The Iranian Association of Medical Law

The Importance of School Clothing from the Perspective of Fashion Psychology and Its Impact on Children's Health

Leila Alikhani[1]*, Mehrdad Teymouri[2]

1. Department of Criminal Law and Criminology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Criminal Law and Criminology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: School clothing, as one of the fundamental and highly influential factors in the education and upbringing of children, is so important that it is referred to as clothing for success. This article aims to determine the dimensions and how school clothing physically and psychologically affects learning, academic achievement and personality development from the perspective of fashion psychology and its impact on children's health.

Methods: This research is theoretical, the research method is descriptive-analytical and the data collection tool is library.

Ethical Considerations: Honesty and trustworthiness have been observed in reporting texts, citing sources and avoiding any kind of misrepresentation.

Results: The study of the physical and psychological effects of school dress codes on children's health, education and development as a function of internal states, mental interactions and external circumstances. In general, clothing has a significant impact on students' self-esteem. Those who dress in popular styles are better socially and have better self-esteem than students who dress inappropriately.

Conclusion: Adhering to aesthetic, psychological, safety and health principles, etc., in school dress codes is of great importance as one of the most important requirements of education and training in the form of materials, design, sewing and most importantly, fit, with an impact on safety, health and mental states and mental interactions at a high level of learning, academic achievement and the full development of children's personality, mental and physical talents and abilities, as one of the components of education and training in accordance with the Convention on the Rights of the Child.

Keywords: Fit; Convention on the Rights of the Child; Fashion Psychology; Dress Codes; School Uniforms; Dress for Success; Children's Health

Corresponding Author: Leila Alikhani; **Email:** Aalikhani1884@gmail.com

Received: October 18, 2024; **Accepted:** January 19, 2025; **Published Online:** March 05, 2025

Please cite this article as:

Alikhani L, Teymouri M. The Importance of School Clothing from the Perspective of Fashion Psychology and Its Impact on Children's Health. Health Law Journal. 2024; 2: e25.

Copyright©2024, the Authors. This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format for any purpose, even commercially) and Adapt (remix, transform and build upon the material for any purpose, even commercially) under CC BY 4.0 terms.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

دسترسی آزاد | مقاله پژوهشی

مجله حقوق سلامت

دوره دوم، ۱۴۰۳

اهمیت پوشاک مدارس از منظر روان‌شناسی فشن و تأثیر آن بر سلامت کودکان

لیلا عالیخانی[1*]، مهرداد تیموری[2]

۱. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: پوشاک مدرسه به عنوان یکی از عوامل بنیادین و بسیار اثرگذار بر آموزش و پرورش کودکان از چنان اهمیتی برخوردار است که از آن به لباس برای موفقیت یاد می‌شود. مقاله حاضر با هدف تعیین ابعاد و چگونگی اثرگذاری جسمی و روانی پوشاک مدرسه بر میزان یادگیری، پیشرفت تحصیلی و رشد شخصیتی از نگاه روان‌شناسی فشن تأثیر آن بر سلامت کودکان نوشته شده است.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق به شیوه توصیفی ـ تحلیلی می‌باشد و ابزار جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: صداقت و امانتداری در گزارش متون، استناددهی به منابع و پرهیز از هرگونه سوءگیری رعایت گردیده است.

یافته‌ها: بررسی آثار فیزیکی و روانی کدهای پوشش پوشاک مدرسه بر سلامت، آموزش و پروش کودکان به عنوان تابعی از حالات درونی و فعل و انفعالات ذهنی و شرایط بیرونی است. به طور کلی پوشش تأثیر به سزایی در عزت نفس دانش‌آموزان دارد. آنهایی که پوشش با استایل‌های رایج دارند به لحاظ اجتماعی بهتر و دارای عزت نفس بهتری نسبت به دانش‌آموزانی هستند که لباس نامناسب بر تن دارند.

نتیجه‌گیری: رعایت اصول زیبایی شناختی، روان شناختی، ایمنی و سلامت و ...، در کدهای پوشش لباس مدرسه در قامت یکی از مهم‌ترین الزامات آموزش و پرورش در قالب متریال، طراحی، دوخت و از همه مهمتر فیت (تن خور مناسب) با تأثیر بر ایمنی، تندرستی و حالات روانی و فعل و انفعالات ذهنی در سطح بالای یادگیری، پیشرفت تحصیلی، پیشرفت کامل شخصیت، استعدادها و توانایی‌های ذهنی و جسمی کودکان به عنوان یکی از اجزاء آموزش و پروش برابر کنوانسیون حقوق کودک از اهمیت بسزایی برخوردار است.

واژگان کلیدی: فیت (تن‌خور مناسب)؛ کنوانسیون حقوق کودک؛ روان‌شناسی فشن؛ کدهای پوشش؛ پوشاک مدارس؛ لباس برای موفقیت؛ سلامت کودکان

نویسنده مسئول: لیلا عالیخانی؛ **پست الکترونیک:** Aalikhani1884@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۷؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۳/۱۰/۳۰؛ **تاریخ انتشار:** ۱۴۰۳/۱۲/۱۵

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Alikhani L, Teymouri M. The Importance of School Clothing from the Perspective of Fashion Psychology and Its Impact on Children's Health. Health Law Journal. 2024; 2: e25.

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

مقدمه

لباس قدرت است. نیرویی با آثار از جمله جامعه‌شناختی، رسانشی و روان‌شناختی شگرف بر خود پوشنده و دیگران، اگرچه دانشوران شخصیت نظریه‌پردازی کرده‌اند که پوشیدن لباس، فرض شخصیتی ویژه است که رفتاری هم‌خوان و فراخور آن را در پوشنده ایجاب می‌کند، اما این جنبه از قدرت لباس مانند تأثیرات پوشش بر ادراک و رفتار پوشنده آن در کارهای پژوهشی از توجه کمتری برخوردار بوده است (۱). برابر کنوانسیون حقوق کودک، سن کودکی، یعنی همان سنی که شخصیت و هویت انسان در آن زمان شکل می‌گیرد تا ۱۸ است و آغازین اجتماع رسمی‌ای که پس از مهد کودک به آن پا می‌گذارد. مدرسه و پوشاک مدارس نخستین لباس اجتماع رسمی اوست. بررسی این یونیفرم از منظر روان‌شناسی فشن به اندازه رشد شخصیتی، یادگیری و پیشرفت تحصیلی مهم و خطیر بوده و دهه‌هاست توجه پژوهشگران علوم اجتماعی و به ویژه روان‌شناسی را به خود جلب کرده است. همچنین پژوهشگران علوم جرم‌شناختی از تأثیر آن بر رفتار دانش‌آموزان و ایجاد زمینه‌ها و فرصت‌های بزه توسط آنان غافل نبوده و افق‌های تخصصی و کاربردی‌ای را برای تعیین کدهای پوشش پیش روی طراحان و تولیدکنندگان صنعت فشن گشوده‌اند.

روان‌شناسی فشن با بررسی تأثیرات لباس بر فعل و انفعالات ذهنی و در نتیجه رفتارهای پوشنده، برداشت و ادراک دیگران از او و در نهایت هم‌کنش‌ها و رفتارهای متقابل و ویژگی‌های اثرگذار لباس تلاش می‌کنند، اهمیت این کالای فرهنگی استراتژیک و بهره‌گیری درست و به‌جا از آن و عناصرش را به نمایش گذارند. ازاین‌رو بررسی ابعاد روان‌شناختی پوشاک مدارس به جهت ویژگی‌ها و حساسیت‌های سنی کودکان و نوجوانان و تأثیرات یونیفرم مدرسه می‌تواند به اندازه توجه به عزت نفس، اعتماد به نفس، مود (Mood) و هیجانات این گروه سنی به مثابه عوامل روانی موفقیت برجسته و حائز اهمیت باشد.

این نوشتار با محوریت روان‌شناسی فشن در دو بخش به اهمیت و تأثیر آن بر سلامت کودکان می‌پردازد.

روش

این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق به شیوه توصیفی ـ تحلیلی می‌باشد و ابزار جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها

بررسی آثار فیزیکی و روانی کدهای پوشش پوشاک مدرسه بر سلامت، آموزش و پروش کودکان به عنوان تابعی از حالات درونی و فعل و انفعالات ذهنی و شرایط بیرونی است. به طور کلی پوشش تأثیر به سزایی در عزت نفس دانش‌آموزان دارد. آن‌هایی که پوشش با استایل‌های رایج دارند، به لحاظ اجتماعی بهتر و دارای عزت نفس بهتری نسبت به دانش‌آموزانی هستند که لباس نامناسب بر تن دارند.

بحث

۱. روان‌شناسی فشن و زوایای روان‌شناختی لباس: لباس یک رسانه هوشمند است. رسانه‌ای که هویت، اصول و ارزش‌های فرد پوشنده را به جهان پیرامون مخابره می‌کند، اما فراتر از آن ارتباط تنگاتنگ پوشش و حالات ذهنی و روانی پوشنده و تأثیرات رفتاری آن فیلد روان‌شناسی فشن را پدیدآورده است. علیرغم اهمیت لباس برای نخستین برداشت، برخی در پژوهش‌های خود استدلال کرده‌اند که لباس یک عنصر اساسی و کم‌انگاشته‌شده از برداشت شخص است که باید در مدل‌های تئوریکی دخالت داده شود (۲). به طور کلی، روان‌شناسی فشن تأثیر گزینش‌های پوششی را در درک و قضاوت ما از یکدیگر مطالعه می‌کند. در ظاهر روان‌شناسی و

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

فشن ممکن است نامرتبط به نظر رسند، اما پیوند عمیقی با یکدیگر دارند. روان‌شناسی مطالعه ذهن و رفتار، اما فشن مطالعه پوشاک و اکسسوری است. فشن بازتابش ارزش‌های اجتماعی، نفوذهای فرهنگی، بیانگری شخصی و ارائه بصری از آن چیزی‌ست که افراد می‌خواهند درک شوند و آن‌گونه‌ای است که می‌خواهند خود را به جهان ابراز کنند. بنابراین فشن ابزار پی‌بردن به مفاهیم روان‌شناختی گوناگون مانند هویت، عزت نفس و جایگاه اجتماعی است. شناخت رابطه میان روان‌شناسی و فشن موجب بینش و آگاهی در این باره است که چگونه افراد پوشاک و اکسسوری را برای مخابره فکر، احساسات و شخصیت‌شان به دیگران به کار می‌گیرند و چگونه ترندهای فشن توسط فاکتورهای روان‌شناختی شکل می‌گیرند. از همین رو، روان‌شناسی فشن به شناخت زوایای روان‌شناختی از نوع پوشش و لباس اطلاق می‌گردد.

۱-۱. رابطه میان لباس و خود: لباسی که ما می‌پوشیم بازتابی از خود (Self) ماست. به دیگر سخن ارزیابی اشخاص از خود بر پوشش آن‌ها اثر می‌کند و در عین حال لباس می‌تواند علاوه بر تأثیر بر واکنش اطرافیان می‌تواند احساس اصلی فرد از خود به عنوان یک ساختار بهبود دهد. پوشش زوایایی از تجارب انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. عزت نفس یا اینکه چگونه افراد خود را ارزیابی می‌کنند، می‌تواند با رویه پوششی تحت تأثیر قرار گیرد. تصویر از بدن یا خشنودی فرد از بدن خویش می‌تواند بر اساس لباس کم یا زیاد شود (۳). پوشاک ابزاری برای خود بیانگری افراد و گزینش‌های پوششی نشانی از حالات درونی آن‌ها است. بیشتر مردم بر این باورند که می‌توانند به طرز کنش‌پذیر و بی‌حالی لباس بپوشند و همچنان احساس قدرتمندی از خود داشته باشند، اما بحث این است که لباس پوشیدن به عنوان سود و ضرورت نشانگری نیرومند درباره دنیای درونی افراد و گسست آنان از خودشان است (۴). همچنین لباس به همان اندازه که نشانگر وضعیت درونی اشخاص و رابطه آن‌ها با خود است، بر احساسات و دیدگاه فرد درباره خود نیز تأثیرگذار است. به دیگر سخن، فرد با گزینش پوششی خود را توصیف می‌کند و گاهی نیز خود را به طبقه یا گروهی خاص پیوند می‌زند.

۱-۲. گزینش‌های پوششی: بدیهی‌ست که آنچه برای پوشیدن برمی‌گزینیم، بر حالات روانی و ذهنی ما اثرگذارست. این آثار که از گزینش‌های پوشش (Clothing Choices) سرچشمه می‌گیرد؛ مود، اعتماد به نفس و رفتار پوشنده آن را در سیطره خود می‌گیرد. همانطور که گزینش پوشش در افراد گوناگون بسته به فرهنگ، نظام ارزش‌ها، نیازهای جسمی و روانی و... متفاوت است به همان اندازه آثار متنوعی را با خود دارد. در میان شاخص‌های عمده، ویژگی‌هایی از جمله رنگ، استایل و فیت (Fit) (تن‌خور مناسب) نقشی بنیادین دارند. معانی نمادین پیوست آیتم‌های پوششی عمدتاً در تأثیرات روان‌شناختی‌ای که پوشنده تجربه می‌کند، مداخله دارند. تفاوت‌های فردی مانند ویژگی‌های شخصیتی، عزت نفس و فرهنگ به عنوان میانجی‌های ارتباط میان گزینش پوششی و خروجی‌های روان‌شناختی به شمار می‌آیند (۵).

۱-۳. شناخت پوششی: از آغاز، لباس دارای اهمیت و کارکردهای گوناگونی بوده است. ابعاد زیبایی‌شناختی، اجتماعی و روان‌شناختی آن را می‌توان در زمره همین کارکردها برشمرد. یکی از تأثیرات قدرتمند لباس در واقع بازخوردهای روان‌شناختی و بالتبع رفتاری آن است که نخستین‌بار با واژه «شناخت پوششی (Enclothed Cognition)» موضوع پژوهش قرار گرفت. شناخت پوششی برای توصیف سیستماتیک تأثیری به کار گرفته می‌شود که لباس بر فرایند روان‌شناختی (ذهنی ـ روانی) پوشنده دارد. لباسی که ما می‌پوشیم با قدرت چشم‌گیر همچنین تأکیدی است بر قدرت آن بر برداشت و واکنش دیگران. برای مثال، استایل لباس دانش‌آموزان دبیرستانی ادراک‌های مربوط به قابلیت‌های آکادمیک را میان همسالان و معلمان تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین معلمانی که لباس‌های رسمی می‌پوشند، اگرچه نه‌چندان جالب، اما هوشمندتر به نظر می‌رسند تا معلمینی که لباس کمتر رسمی یا کژوال پوشیده‌اند.

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

تئوری شناخت پوششی بر آن است که تجربه لباس‌پوشیدن مانند تجربیات فیزیکی و جسمانی، موجب مفاهیم مجرد وابسته و معانی نمادین‌شان می‌شود، به ویژه ادعا می‌کند که پوشیدن لباس موجب می‌شود مردم به لباس و معنای نمادین آن تجسم بخشند، در نتیجه هنگامی که لباسی پوشیده می‌شود، از طریق مفاهیم انتزاعی و معانی نمادین وابسته به آن تأثیری را بر فرایند روانی پوشنده آن می‌گذارد (۱).

۲. روان‌شناسی لباس و مؤلفه‌های اثرگذار: فشن و روان‌شناسی رابطه پیچیده و درهم‌تنیده‌ای با یکدیگر دارند. پوشش در معنای عام آن بر ابعاد ذهنی ـ روانی و فعالیت‌های فرد و دیگران اثرگذار است، اما این اثرگذاری چگونه روی می‌دهد؟ چگونه فشن بر عزت نفس، خود بیانگری و بر هم‌کنش‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌کند. چگونه می‌تواند به عنوان شکلی از خود بیانگری به کار گرفته شود و چگونه می‌تواند بر مود و احساسات انسان اثر کند. کدام ویژگی لباس رهنمونی است برای شکل‌گیری ادراک؟ نتیجه پژوهش‌ها در زمینه اینکه این ویژگی استایل، رنگ و یا روش لباس‌پوشیدن فرد و اطلاعات پیوندخورده با آن است یا خیر، نشان می‌دهد که استایل، مد روزبودن (Fashionability) و جذابیت پوشاک بر ادراک تأثیر می‌گذارند، به علاوه زوایای خاص لباس مانند برهنگی، تیپ بدن، زیور و پیرایه، آرایش، عینک، جواهرات، بوی خوش، همچنین تتو بر روی ادراک تأثیر دارد (۶).

تمامی لباس‌ها دربردارنده عناصر، اجزا و مؤلفه‌هایی هستند که برگرفته و در عین حال تشکیل‌دهنده کدهای پوشش هستند. دایره‌المعارف مد و لباس (۲۰۰۵ م.) به طور گسترده‌ای کدهای پوششی را به عنوان قوانینی که ظاهر فرد را تنظیم می‌کنند، تعریف کرده است، یعنی همان قواعد و متغیرهای جامعه‌شناختی (سن، شغل، طبقه، جنس، مذهب، قومیت) که تعیین می‌کنند، چه چیزی می‌تواند پوشیده شود یا نشود. روان‌شناسی فشن آثار هر کدام از این اجزا را با توجه به ابعاد جامعه‌شناختی، تندرستی و بهداشت و...، بر انسان بررسی می‌کند. بدیهی ست که از میان تمامی ویژگی‌های لباس سه عنصر طراحی، پارچه و متریال و فیت (تن‌خور مناسب) بیش از همه موضوع روان‌شناسی فشن قرار گرفته‌اند و دارای بالاترین میزان اثرگذاری هستند.

۲-۱. طراحی: طراحی لباس هنر ـ دانش بهره‌گیری از اجزای سازنده محتوا مانند رنگ، عناصر دیداری، از جمله خط، نقطه، سطح و... در خلق اثری اصیل است که علاوه بر جنبه‌های زیبایی‌شناختی نیازمند آگاهی و توجه به ابعاد کارکردی، روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، فرهنگی و... است.

هر نقش، طرح یا تصویر به هر صورت، از یک سلسله عناصر اولیه تشکیل شده است. عناصر اولیه دیداری بر اساس کلیه پدیده‌های مرئی است و تعداد آن‌ها محدود و معین است: نقطه، خط، شکل، جهت، سایه روشن یا رنگ‌مایه، رنگ، بافت، بعد، مقیاس و حرکت. این عناصر ماده خام تمام اخبار بصری هستند و به شکل‌های مختلف با یکدیگر ترکیب و تلفیق می‌شوند. انتخاب این عناصر و طرز تأکید بر برخی از آن‌ها در یک اثر بصری بستگی به ساخت و نوع کار دارد (۷). در لباس کودک باید توجه ویژه داشت که آیا رنگ و طرح لباس برانگیزاننده احساس شادی، آرامش، سرخوشی و مهر است یا خیر. همچنین نکته اساسی در راحتی لباس به ویژه پوشاک مدارس سهولت تن‌کردن و از تن درآوردن آنست. بنابراین برای طراحان فشن کارکرد لباس، یعنی برای شرایط و موقعیت یا کارکرد خاص بیش از هر چیز مناسب باشد، از درجه نخست اهمیت برخوردار است و پس از پارچه، زیبایی‌شناختی در درجه سوم قرار دارد (۸)، البته این درجه‌بندی قطعی نیست و به نظر آنچه بیش از همه باید در طراحی پوشاک مدارس مورد توجه قرار گیرد، توجه به ابعاد زیبایی‌شناختی و روان‌شناختی لباس با محوریت دو پایه بنیادین راحتی و ایمنی‌ست.

۲-۱-۱. رنگ: از روزگاران بسیار دور، رنگ‌ها همواره بشر را احاطه کرده و وی را تحت نفوذ خود درآورده‌اند. از نظر بار عاطفی و احساسی رنگ مهم‌ترین عنصر دیداری است که عامل اساسی تشخیص شخصیت هر ترکیب زیبا یا نازیباست. از دیدگاه روان‌شناسی رنگ در دنیای فشن، رنگ‌ها می‌توانند درک و حواس ما را تغییر دهند، احساساتی شوند و... . رنگ‌ها قدرت بهبود حافظه و توجه ما و حتی قدرت متقاعدکردن ما

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

برای تصمیم‌گیری‌های ویژه را دارند. از این رو، دانستن معنای آن‌ها برای درک بهتر رفتارهای ما کلیدی است.

در مورد رنگ‌های واحد، امکان دارد که واکنش روانی‌ها بیشتر بروز کند، به ویژه هنگامی که رنگ‌ها را از لحاظ ارتباط مستقیم آن‌ها با نیازهای روانی و روحی انتخاب کرده باشند (۹). رنگ و بافت تأثیر زیادی روی کودکان دارد. لمس به صورت مستقیم با رشد شناختی کودکان رابطه دارد و رنگ روی رفتار کودکان اثر می‌گذارد. رنگ‌های سرد آرام می‌کند و رنگ‌های گرم، گرما و هیجان ایجاد می‌کند. در تحقیق (Boyatzis and Varghese's, 1994) کودکان به رنگ‌های روشن (مانند صورتی، آبی، قرمز) واکنش مثبت و به رنگ‌های تاریک (مانند قهوه‌ای، مشکی و خاکستری) هیجان منفی نشان دادند (۱۰).

رنگ علاوه بر تأثیر بر عواطف و احساسات کودک و اخبار و اطلاعاتی که به وی منتقل می‌کند، بر خلاقیت فکری و ذهنی کودک تأثیر عمیقی داشته و به عنوان ابزاری برای رشد فکری بچه‌ها شناخته می‌شود. معمولاً کودکان از رنگ‌های زنده و خالص خوششان می‌آید. در مورد کودکان تخیلات و حالت‌های عاطفی است که تعیین‌کننده انتخاب رنگ است و نه حقیقت بیرونی. کودک به طور طبیعی به رنگ‌های روشن، شاد و امید بخش علاقمند و از رنگ‌های تیره و ناامیدکننده گریزان است. او تن‌های (تنالیته) مختلف یک رنگ را تشخیص نمی‌دهد. رنگ در ایجاد التهاب یا آرامش کودک بیش از افراد بالغ تأثیرگذار و به طور طبیعی در شخصیت‌پردازی وی مؤثر است. گاه تأثیرات به جامانده از نحوه برخورد رنگ در زمان کودکی تا پایان عمر باقی می‌ماند (۱۱). مدرسه باید یک محیط مفرح باشد که یادگیری را ترغیب کند. استفاده از پیوستار کامل رنگ‌ها انرژی را افزایش می‌دهد که مثبت و بالابرنده است. بچه‌ها عاشق رنگ هستند و به خوبی به آن پاسخ می‌دهند. کودکان به دلیل شرایط سنی و روحی‌شان، به رنگ فضا و تجهیزات از حساسیت بیشتری برخوردار هستند و برابر تحقیقات برای کودکان در سنین پایین رنگ مهم‌تر از فرم است که می‌تواند شادابی، نشاط، آرامش روانی و تحرک کودکان را افزایش دهد و یا زمینه خمودی، بی‌تحرکی، عصبانیت، اضطراب و افسردگی را فراهم آورد. از نظر آموزشی بهتر است به کودک وقت لازم برای برقراری ارتباط فردی با رنگ‌ها را بدهیم تا نیروی خلاقیت و ابتکار وی عقیم نگردد.

۲-۱-۲. عناصر دیداری (بصری): دانش و توان هنرمند در ایجاد حرکت در چشم بیننده بسیار مهم است، چون اگر پوشاک دربردارنده عناصر پیوند خورده با خط نباشد، ساختاری بی‌حرکت و ساکن خواهد داشت، در حالی که خطوط و آثار دیداری ناشی از آن ابزاری نیرومند برای خلق پویایی و زیبایی می‌شود و موجب بیرون‌آمدن چشم از حالت سکون هستند. احاطه طراح به تدابیر خطی و خطاهای دید ناشی از آن او را در آفرینش طرح متناسب با هدف کاربردی، زیبایی شناختی و... پوشاک یاری می‌دهد. عناصر دیداری، از جمله عبارتند از نقطه خط، سطح، حجم و... که با نقطه به عنوان هویت اصلی و نخستین بعد اثر هنری آغاز می‌شود که واقعی است و می‌تواند بلندا، ژرفا و پهنا داشته باشد. با توجه به این مهم که در سنین آغازین کودکی یادگیری بیشتر حرکتی‌ست و طراح فشن باید این حرکت و پویایی را در ابعاد گوناگون در نظر گیرد، عناصر دیداری نقش عمده‌ای در آموزش و پرورش کودک بازی می‌کند که در جای خود به آن خواهیم پرداخت.

۲-۲. پارچه و متریال: پس از طراحی، پارچه و متریال یکی دیگر از اجزای اصلی لباس هستند که به عنوان یکی از کدهای پوشش الزام‌آور باید متناسب با طرح، کارکرد و اهداف خود باشد. پوست تن کودکان بسیار حساس است که یکی از ویژگی‌های مهم در طراحی و تولید پوشاک آن‌ها به شمار می‌آید. راحتی و محافظت از کودک در برابر عناصر آب و هوایی از دیگر موضوعاتی ست که باید به آن توجه داشت. بنابراین دو عنصر اساسی پوشاک کودکان به ویژه پوشاک مدرسه، یعنی جنس و فیت (تن‌خور مناسب) بیش از هر چیز تعیین‌کننده است.

۲-۲-۱. جنس: همانطور که گفته شد، حساسیت پوست کودکان و شرایط سنی ایشان باید توجه ویژه طراحان و تولیدکنندگان را به نوع پارچه جلب کند. درک این نکته مهم

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

است که پوشاک تنها یک پوشش کنش‌پذیر برای پوست نیست، بلکه با دمای تنظیم‌کننده عملکرد پوست بر هم کنش دارد و آن را تعدیل می‌کند و تأثیراتش با تحرکات بدنی تعدیل می‌شود که بعضاً به طور خودکار ناشی از ویژگی‌های فیزیکی پارچه و متریال پوشاک و فضای پیرامون بدن پوشنده است (۱۲). هنگامی که سخن از جنس پارچه می‌شود، نخست ناظر بر کیفیت و جنس الیاف و رنگ به کاررفته در تولید آن است که باید معیارهای اصلی بهداشت، ایمنی و راحتی کودک در آن لحاظ شود، به علاوه شرایط آب و هوایی محل زندگی کودک نیز مهم و یکی دیگر از معیارهای تعیین‌کننده در جنس پارچه لباس کودک است. بدیهی‌ست برای کاربست هر یک از این معیارها باید کارکرد لباس در نظر گرفته شود تا بتوان به پارچه‌ای متناسب و استاندارد از جمیع جهات رسید.

۲-۳. فیت (تن‌خور مناسب): فیت یا همان تن‌خور مناسب یکی از عناصر اساسی پوشاک به ویژه لباس کودکان و یونیفرم مدرسه آنان است. ویژگی‌ای که علاوه بر ابعاد راحتی، ایمنی و زیبایی‌شناختی دارای زوایای مهم روان‌شناختی است. از دهه‌های پیشین صنعت [فشن] بر اساس اصول لباس‌های حاضری دوز (Ready to Wear) استانداردسازی‌شده پوشاکی را ارائه کرد که با اندازه‌های استانداردسازی‌شده کودکان بر اساس سن‌شان در تطابق و سازگاری بود (۱۳). بنابراین تن‌خور مناسب (فیت) تابعی‌ست از الگوسازی استاندارد بر پایه فناوری نرم و فرهنگی «سیستم سایزبندی بومی» که برای برندها از محرمانگی بالا و ارزش رقابتی منحصر به فرد برخوردار است. در واقع، الگوسازی استاندارد برای رسیدن به تن‌خور مناسب پلی است میان طراحی و محصول نهایی کیفی و حتی رقابتی که بر مبنای این فناوری نرم و فرهنگی بنا نهاده شده است. بنابراین تن‌خور مناسب عبارت است از راحتی لباس برای بدن تا جایی که پوشنده احساس خوب به نظرآمدن، آسانی و سهولت در تحرک داشته باشد که تابعی از فرایند اصولی و استاندار آن است (۱۳). فیت (تن‌خور مناسب) علاوه بر اینکه ناظر بر اندازه متناسب و استاندار لباس بر اساس تیپ بدنی، شیپ، اندازه و کاربرد آن و نشست مقبول و خوب لباس در تن پوشنده است، موجب حس اعتماد به نفس برای وی و مؤثر بر ادراک مخاطب می‌شود و احساس خوب به نظررسیدن در پوشنده آن ایجاد می‌کند.

۳. آثار پوشاک مدرسه بر آموزش و پرورش کودکان: حق بر آموزش و اهداف آموزشی از جمله حقوقی‌ست که در کنوانسیون حقوق کودک بر آن تأکید شده است. بدیهی است اجرای این حق مستلزم ابزار و شرایطی‌ست که علاوه بر ایجاد بستر تحقق آن، توفیق در این امر خطیر را به همراه آورد و پرورش همراه و هماهنگ با آن یکی از این ابزار به شمار می‌آید. در هر سال تحصیلی، پوشاک مدارس یکی از عناصر اصلی آموزش و پرورش کودکانی ست که در گروهای سنی متفاوت نیازها و الزامات فیزیکی و روان‌شناختی گوناگونی برای لباس‌شان دارند. به این ترتیب، پوشاک مدرسه به عنوان یکی از عمده عوامل بسیار اثرگذار بر فرایند آموزش و پرورش از جایگاه برجسته و حساسی برخوردار است که می‌تواند با برخورداری از قواعد و کدهای بایسته در دو بخش جسمانی و ذهنی ـ روانی به این نیازها و الزامات پاسخ گوید.

۳-۱. زوایای جسمانی: راحتی و ایمنی دو اولویت برتر و سرآمد در تولید لباس کودک است. در سنین آغازین آموزش بیشترین میزان یادگیری از راه بازی، حرکت و پویایی است و غفلت از این دو ویژگی می‌تواند آثار حتی در بیشتر موارد جبران‌ناپذیری را در پی داشته باشد. به همین دلیل طراحان فشن، تولیدکنندگان و اولیا باید در طراحی، تولید و خرید این پوشاک فرهنگی استراتژیک بیش از هر چیز به راحتی و ایمنی توجه لازم و کافی داشته باشند.

۳-۱-۱. ایمنی: ایمنی (جسمانی یا فیزیکی و ذهنی و روانی) یکی از ویژگی‌های حیاتی در لباس کودک به ویژه پوشاک مدارس است که زوایای گوناگونی دارد. از زاویه ایمنی فیزیکی، پارچه و متریال لباس کودک باید از الیاف و مواد اولیه‌ای تولید شود که علاوه بر محافظت او از شرایط آب و هوایی، به پوست حساس کودکان آسیب نزند و یا موجب بیماری‌های ناشی از الیاف مصنوعی یا بی‌کیفیت نشود، بیماری‌هایی که می‌توانند تبعات جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشند.

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

در سنین پایین باید از آموزش غیر مستقیم بهره جست و تا آنجا که ممکن است از آموزش مستقیم پرهیز شود و بازی خود مثال بارز فعالیت‌های غیر مستقیم است. کودکستان‌های امروزین کوشش دارند تا محیط برانگیزاننده و پر از تجربه‌ای در اختیار کودکان قرار دهند. بهترین تجربه برای کودک تجربه مناسب یا به عبارت دیگر بازی آموزشی است (۱۴). به علاوه ورزش و تحرک بخش جدایی‌ناپذیر فعالیت‌های آموزشی کودکان به شمار می‌آید. از این رو پوشاک مدارس، پیش‌دبستانی و مهدها باید به گونه‌ای طراحی و تولید شود که آن‌ها را از آسیب‌های بدنی تصادمات و تغییرات آب و هوایی محافظت نماید. گاهی تولیدکنندگان به دلیل سود و هزینه، دانش ناچیز درباره معیارهای ایمنی، نبود تجهیزات و بهای پرداختی پایین از سوی مشتریان در ایمنی پوشاک کودکان تسامح می‌کنند، در حالی که ۸۰ درصد طراحان آن را مورد توجه قرار می‌دهند (۸).

یکی دیگر از شاخص‌های بسیار مهم ایمنی لباس کودک برخورداری پوشاک مدارس از مزیت کیفی و رقابتی فیت (تن‌خور مناسب) است که در سایه سیستم سایزبندی بومی محقق می‌شود. این ویژگی علاوه بر تأمین امنیت جسمانی و فیزیکی، امنیت ذهنی و روانی کودکان را با تأثیر بر خود انگاره، خود بیانگری و دیگر احساسات و هیجانات کودکان دربر دارد که در جای خود به آن خواهیم پرداخت. علاوه بر کیفیت متریال و پارچه طراحی پوشاک مدارس باید بر پایه رنگ و عناصر دیداری و اکسسوری متناسب انجام شود تا از یکسو، کودک را از صدمات جسمانی مانند خراش، بریدگی و یا تصادف با وسایط نقلیه به دلیل استفاده از رنگ تیره و یا استفاده از اکسسوری، دکمه یا زیپ‌های نامناسب و غیر ضروری حفظ نماید و از سوی دیگر با توجه به اینکه عدم رعایت اصول طراحی پوشاک مدارس می‌تواند با تأثیر بر مود و هیجانات کودکان آن‌ها در معرض آسیب‌های روانی و آثار سوء آن بر روند آموزش و پرورش قرار دهد، زمینه آرامش، عدم تهییج منفی هیجانات و تحریک ارتکاب بزه و شادی آنان را فراهم آورد.

۳-۱-۲. راحتی: راحتی اساس تولید لباس کودک است. از آنجا که واکنش پوست حساس کودکان به الیاف گوناگون می‌تواند راحتی و کارکردی‌بودن لباس را کاهش دهد، طراحان و تولیدکنندگان پوشاک باید به نوع پارچه‌ها توجهی ویژه داشته باشند. همچنین والدین، اولیای مدرسه و طراحان فشن باید در تولید پوشاک بر ایمنی فیزیکی و راحتی کودکان متهد باشند. به دیگر سخن، همکاری هر دو طرف در انتخاب پارچه و تولید پوشاک در تضمین راحتی لباس کودک حیاتی است. نتیجه پژوهشی نشان می‌دهد که دانش والدین و طراحان فشن درباره ویژگی‌های الیاف و معیارهای ایمنی در تولید پوشاک برای تضمین و محافظت از راحتی لباس کودک حیاتی هستند (۸). طراح فشن در طراحی پوشاک مدارس باید به راحتی پوشیدن، از تن‌درآوردن و حرکت آزادانه لباس، کش‌سانی هنگام تحرک، نرمی و لطافت، وزن و مهم‌تر از همه تنفس‌پذیری آن دقت کافی داشته باشد. بنابراین پارچه و متریال تعریف‌شده برای اجرای طرح به همراه رنگ یا رنگ‌های شادی‌آفرین و برانگیزاننده آرامش، مهر و سرخوشی آن یکی دیگر از گزاره‌های راحتی در یونیفرم مدرسه است. این تن‌پوش مهم و بسیار اثرگذار باید متناسب با کارکرد و مدت زمان استفاده در روز و سال تحصیلی و نیز شرایط، از جمله ساعات درسی، زنگ تفریح، آمد و شد در مسیر خانه و مدرسه و...، طراحی و تولید شود. والدین نیز پیش از توجه به هزینه و ظاهر لباس مدرسه باید کیفیت و کارکرد آن را در اولویت قرار دهند.

ایمنی و راحتی به عنوان دو اولویت برتر در تولید لباس کودکان است، اما بیشتر والدین به ظاهر لباس پیش از فاکتورهای دیگر مانند ایمنی و راحتی توجه می‌کنند. با این حال، اغلب فاکتور اصلی برای طراحان رنگ، طرح و هدف لباس‌هاست. راحتی پوشاک مدرسه کودکان با ابعاد جسمی یا فیزیکی و ذهنی ـ روانی یکی از عناصر کلیدی آموزش و پرورش است که یادگیری و پیشرفت بدون آن میسر نیست. تن کودک باید بتواند در لباس تنفس و تحرک لازم و کافی داشته باشد. گذشته از امکان جست و خیز و تحرک، راحتی از

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

بعد ذهنی ـ روانی حس آرامش لازم برای تمرکز و تمرین بدن آگاهی را برای ایشان فراهم می‌آورد. تجربه‌ای که بایسته رشد تحصیلی و فردی‌ست.

۳-۲. زوایای ذهنی ـ روانی (روان‌شناسی فشن): همانطور که گفته شد، کارکرد لباس تنها منحصر به تن‌پوشی نیست و ابعاد پیچیده ذهنی ـ روانی را نیز در خود جای داده است که روان‌شناسی فشن به این برهم‌کنش لباس و فعالیت‌های ذهنی ـ روانی و رفتارهای انسان و فراتر از آن تأثیر آن بر مخاطب می‌پردازد.

از دهه ۱۹۵۰ تئوری‌های علوم اجتماعی از اقتصاد، روان‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی برای مطالعه لباس و رفتار انسان به کار گرفته شد، به علاوه پژوهشگران روان‌شناسی اجتماعی بر لباس به عنوان متغیر انگیزه (محرک) تمرکز کرده‌اند (۶). با توجه به نقش و کارکرد لباس، مسأله پوشش یکی از دغدغه‌های اصلی و کدهای اخلاقی مرجح در جامعه به طور عام و نظام آموزشی به طور خاص است. مدارس با تأکید بر کدهای اخلاقی و ارزشی خاصی که متأثر از هنجارهای رسمی جامعه است، به دنبال درونی‌سازی یا جامعه‌پذیری این ارزش‌ها در بین دانش‌آموزان هستند. در واقع تلاش می‌شود تا فرایند تکوین ذهنیت این دانش‌آموزان به نحوی دلخواه نظام آموزش و پرورش صورت گیرد (۱۵). این نوشتار از میان تمامی آثار پوشاک مدرسه به سه طیف عمده آن می‌پردازد.

۳-۲-۱. انسجام و تعلق گروهی: یکی از ویژگی‌های پوشاک مدرسه یکسانی و همانندی آن است. تمامی کودکان از هر طبقه اجتماعی و با هر پیشینه خانوادگی و رفاه مادی با یونیفرمی یک شکل در محیط آموزش حاضر می‌شوند، اگرچه لباس یک حق بشری و یک شناساگر آشکار و نمایان از رفاه مادی (جسمانی) است، اما مدرسه باید نقطه آغازین برابر، امن و فراگیر برای کودکان باشد تا فارغ از هرگونه تبعیض بر آموزش متمرکز شوند.

بنابراین پوشاک مدارس احساس تعلق و همبستگی را میان کودکان شکوفا می‌کند. شایان توجه است که این حس تعلق و همبستگی رابطه‌ای مستقیم با تجربه کودکان از لباس مدرسه‌شان دارد. به دیگر سخن، هرقدر که کودکان حس خوب و خوشایندی به یونیفرم‌شان داشته باشند، به همان اندازه تعلقات گروهی آنان قوی‌تر خواهد بود. علاوه بر اینکه پذیرش در گروه منوط به لباس است، تعیین و درج کدهای پوشش کارشناسانه و تخصصی در فرایند طراحی و تولید پوشاک مدارس نه‌تنها بر ذائقه پوششی آنان در آینده اثر مستقیم و عمیق دارد، بلکه احساس اعتماد به نفس، همبستگی و تعلق به گروهی شایسته و عزت نفس ناشی از آن را در کودک برانگیخته می‌کند. این نخستین تجربه رسمی کودک از همبستگی اجتماعی‌ست که رشد اجتماعی وی را با خود دارد. احساس مانند «دیگران» بودن برای یادگیری مهم است و لباس بخش مهمی از آن را بر عهده دارد.

پوشاک مدرسه دانش‌آموزان را از فخرفروشی، زورگویی دانش‌آموزان متعلق به طبقات برخوردار جامعه، تحمیل هزینه‌های هماهنگی با آخرین ترندهای روز بر خانواده‌ها بر حذر می‌دارد. لباس بخشی از فقر کودک است. تجربه فقر و یا از خانواده‌ای کمتر برخورداربودن تأثیر ژرفی بر رفاه و مشارکت اجتماعی دارد و با لباس پیوند خورده است. مطالعات نشان می‌دهد که برای کودکان فقیر از میان دیگر نیازها، دغدغه و نگرانی درباره لباس بخشی از زندگی روزمره است که بر پیشرفت، مفهوم هویت، زندگی اجتماعی، آموزش و فراگیری آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

از نگاه جرم‌شناختی پوشاک مدرسه موجب فروکاست یا جلوگیری از خشم، تنفر، حسد و کینه ناشی از احساس فقر نسبت به دانش‌آموزان برخوردار و جلوگیری از جرایم سرقت، ضرب و جرح و یا دیگر صور انتقام‌جویی می‌شود. اهمیت این امر تا جایی‌ست که برخی پوشش را با جرائم مدرسه خشن پیوند داده‌اند. برای نمونه تیراندازی دبیرستان کلمبیا در ۱۹۹۹ (Columbian High School) که توسط دانش‌آموزی اتفاق افتاد که ترنچ کت (Trench Coat) بر تن داشت. این کت به درد پنهان‌کردن اسلحه یا مواد می‌خورد. گاهی رنگ لباس کودکان می‌تواند آن‌ها را آماج جرم عمدی یا غیر عمدی قرار دهد (۱۶). به این ترتیب درک درست از کارکرد و اهمیت

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

پوشاک مدرسه و طراحی و تولید علمی و هنری آن یکی از بایسته‌های گریزناپذیر صنعت پوشاک و پاسخی مناسب به حقوق کودک است.

به علاوه چون کدهای پوشش کارشناسانه و تخصصی بیش از هر چیز بر مبنای کدهای فرهنگی تعیین می‌شوند، این انسجام و تعلق گروهی با ریشه‌داربودن در اشتراکات فرهنگی می‌تواند خود موجب همبستگی و انسجام فرهنگی کودکان شود که بر ژرفاو غنای حس تعلق گروهی آنان می‌افزاید.

۳-۲-۲. یادگیری و پیشرفت تحصیلی: ارتباط کودک با جهان پیرامون از راه حرکات بدنی است. رشد و یادگیری کودکان با حرکت و پویایی آغاز می‌شود و همواره با آن پیوند دارد. بنابراین پوشاک مدارس برخوردار از کدهای پوشش که ایمنی و راحتی را برای او تضمین می‌کند، اثر مستقیم بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی کودکان دارد، به طوری که هرقدر که از این قواعد پوششی فاصله گیرد، امر آموزش به همان اندازه دشوار و پیشرفت تحصیلی می‌تواند ناممکن باشد. به دیگر سخن، فقدان تجارب حرکتی و متنوع، می‌تواند رشد حرکتی را به تأخیر بیاندازد. توانایی‌های حرکتی برای عملکرد مؤثر و کارآمد فرد در حیطه‌های یادگیری روانی، حرکتی، شناختی و عاطفی بسیار ضروری است (۱۷). پوشاک مدارس علاوه بر تأثیر بر فعالیت‌های ذهنی و روانی کودکان بر حالات و رفتار مخاطبان ایشان، یعنی مربیان و معلمان به عنوان یکی از الگوهای رفتاری ایشان نیز تأثیر مستقیم دارد و از آنجا که یادگیری‌های غیر مستقیم، ضمنی و یا مشاهده‌ای پایدارترین و مؤثرترین یادگیری‌ها محسوب می‌شود در این میان مهم‌ترین نقش بر عهده الگوهای رفتاری است. تأثیر شخصیت الگوها در شکل‌گیری رفتار و منش کودکان و نوجوانان فوق‌العاده چشم‌گیر است (۱۸).

در دوران مهد کودک و به ویژه پیش‌دبستانی و حتی کلاس اول ابتدایی کودکان در مرحله دریافت عینی هستند و زیبایی‌های دیداری (بصری) عینی و محسوس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بنابراین به کارگیری کارشناسانه کدهایی مانند رنگ و خطوط (نقوش پارچه و متریال، برش‌های لباس و...) موجب تقویت تصویر ذهنی مثبت دانش‌آموزان در هر مقطع تحصیلی از مدرسه شده و نهایتاً در پیشرفت تحصیلی آن‌ها مؤثر می‌باشد. پژوهش‌ها نشان از تأثیر لباس بر نگرش دانش‌آموزان و یادگیری آن‌ها دارد. هم لباس و هم نگرش دانش‌آموزان فاکتورهای مهم برای افزایش یادگیری دانش‌آموزان است (۱۹). از آنجا که ویژگی‌های شخصیتی، حالات درونی و فعل و انفعالات ذهنی مانند مود، اعتماد به نفس، عزت نفس، ذهنیت و خودانگاره مثبت و سازگاری با محیط اساس یادگیری موفق و پیشرفت تحصیلی و تبعاً شغلی و حرفه‌ای‌ست، واقعیت لباس برای موفقیت و یا لباس موفقیت از اهمیت چشم‌گیری برخوردار است که بی‌تردید پوشاک مدارس هسته مرکزی و جلوه بارز این لباس به شمار می‌آید.

از نگاه روان‌شناسی فشن، رنگ تأثیر معجزه‌آسایی بر روح و روان افراد در هر سنی دارد و در کودکان که در حال شکل‌گیری شخصیت هستند، بیش از همه نمود پیدا می‌کند. کودکان در ادامه حیات خود نیازمند رشد و تکامل جسمانی و عقلانی هستند. از این رو استفاده مناسب از رنگ‌ها و دیگر عناصر دیداری اهمیت به سزایی دارد. این در حالی‌ست که جو عاطفی سالم کلاس، کودک را آرام، همکار، خوشحال و برانگیخته به مطالعه و رعایت مقررات می‌گرداند، در حالی که جو عاطفی ناسالم باعث ناآرامی، تنش، عصبانیت، تندخویی، خرده‌گیری بیش از حد و بی‌میلی به مطالعه می‌شود. بدیهی است این جو در بر هم کنش همه‌جانبه دانش‌آموز و معلم پدیدار می‌شود که یکی از عناصر اساسی آن پوشش هر دوی آن‌هاست، به طوری که سطحی از لباس رسمی در آموزشگاه برداشت از شایستگی و ملایمت آموزگار را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۲۰).

تن‌خور مناسب در قامت رهاورد فناوری فرهنگی و نرم سیستم سایزبندی بومی که موجب می‌شود فرد با توجه به نوع لباس، سایز و شیپ خود لباسی اندازه و متناسب را بر تن داشته باشد، برای پوشاک مدارس از اهمیت کلیدی برخوردار است و یکی از کدهای پوششی‌ست که هرگونه کاستی و نقصی در آن به شدت از ارزش لباس موفقیت فرو می‌کاهد. این عنصر بر

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

اعتماد به نفس، ذائقه پوششی، عزت نفس و خودانگاره کودکان به همان اندازه تأثیر دارد که بر راحتی و ایمنی ایشان. از جمله، دانش‌آموزانی که لباسی بدون تن‌خور مناسب می‌پوشند در کلاس مشغول مرتب‌کردن لباس خود هستند و از موضوع درس پرت می‌شوند. همچنین با پوشیدن لباس سایز بزرگ‌تر به درستی نمی‌توانند در فعالیت‌های کلاسی شرکت کنند (۱۶). یادگیری و آموزش بیش از هر چیز نیازمند تمرکز و تمرکز مستلزم محیطی امن و آرام است. اینجاست پوشاک مدرسه و کدهای به کاررفته در آن اهمیت بنیادین خود را نشان می‌دهد. کدهایی که با تأثیر بر حالات ذهنی و روانی و رفتارهای دانش‌آموزان موجب رشد شخصیتی آنان می‌شود و رشد شخصیتی ارتقای سطح یادگیری را در پی دارد.

۳-۲-۳. رشد شخصیتی: در ماده ۲۹ کنوانسیون حقوق کودک آمده: «کشورهای طرف کنوانسیون موافقت می‌نمایند که موارد ذیل باید جز آموزش و پرورش کودکان باشد: ۱ـ پیشرفت کامل شخصیت، استعدادها و توانایی‌های ذهنی و جسمی کودکان؛ ... ۳ـ آماده‌نمودن کودک برای داشتن زندگی مسئولانه در جامعه‌ای آزاد و با روحیه‌ای مملؤ از تفاهم صلح، صبر و... .» این در حالی‌ست که رشد شخصیتی یکی از عوامل تعیین‌کننده بر رشد و پیشرفت تحصیلی کودک و در عین حال متأثر از آن است. یکی از ابعاد رشد شخصیتی داشتن مهارت اجتماعی‌ست و با این تعریف که آموزش مهارت‌های اجتماعی مجموعه‌ای از راهبردهاست که هدفش کمک به دانش‌آموزان برای برقراری و حفظ تعاملات مثبت با دیگران است (۲۱). اگر در نظام آموزشی کودکی فاقد مهارت اجتماعی باشد، اغلب با وصله‌های ناجور برچسب زده می‌شود، حتی مشکلاتی را در زمینه پیشرفت تحصیلی به وجود می‌آورد، چراکه خود ارزشی و عزت نفس فرد را تباه ساخته و به عنوان فردی متفاوت از دیگران و یا غیر طبیعی از نظر همسالان تلقی می‌گردد. یکی از راه‌های آموزش و ارتقای مهارت‌های اجتماعی کودکان ایجاد و بسط تفکر فلسفی با استفاده از ابزارهای آموزشی غیر مستقیم است. عناصر بصری موجود در تصاویر شامل خط، شکل، بافت و رنگ، نقش تعیین‌کننده‌ای در تأثیربخشی آن‌ها دارد، به ویژه رنگ از مهم‌ترین عوامل برانگیزاننده حس است، همچنانکه خط نیز کیفیت‌هایی را ایجاد می‌کند که دارای دلالت‌های ضمنی است (۱۸).

آگاهی و هوشمندی انسان منحصر به انتزاعیات کلامی نیست، بلکه بسیاری از جلوه‌های آن مانند فکرکردن، فهمیدن و مشاهده‌کردن بستگی به فهم دیداری دارند. تفاوت تفکر دیداری با تفکر کلی در این است که تفکر دیداری از بی‌واسطگی خاصی برخوردار است. می‌توان گفت یک نقاشی خوب یا یک مجسمه و یا عمارت و یا شکل‌ها و رنگ‌های تعادل‌یافته یا خطوط و سطوح مانند عواطف و احساسات هستند، با حرکت‌ها و کشش‌های حیاتی و احساس انحلال و زوال آن‌ها (۷). پوشاک مدرسه کودک با دربرگیری کدهای متناسب از طرح، رنگی و عناصر خطی گرفته تا جنس و متریال همان تأثیر و بلکه بیش از آن را دارد که یک تابلوی نقاشی، کتاب مصور و یا طراحی رنگ و فضای کلاس درس و مدرسه که عاملی مهم در برانگیختگی حسی و نیز دربردارنده دلالت‌های ضمنی در جهت نیل به تفکر فلسفی و ارتقای سطح مهارت اجتماعی کودکان است.

این رابطه‌ای دوسویه است؛ موفقیت تحصیلی بیشترین اثرگذاری در رشد شخصیت کودکان را دارد، زیرا تقدیر و رضایت والدین، اولیای مدرسه و اغلب توجه همسالان را در پی دارد که بیش از همه موجب افزایش اعتماد به نفس و شکل‌گیری استقلال شخصیتی آنان می‌شود. در این وضعیت دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه عواطف خود را به درستی کنترل کنند، به رفتارهای ناهنجار گرایش پیدا نکنند و از همه مهم‌تر دچار اختلال شخصیت ضد اجتماعی نگردند (۲۲). بدیهی است موفقیت تحصیلی خود معلول علت‌هایی ست که پوشاک مدارس یا همان لباس برای موفقیت از مهم‌ترین آن به شمار می‌آید.

از این رو روان‌شناسی فشن رنگ‌هایی را به عنوان یکی از کدهای پوشش یونیفرم مدرسه پیشنهاد می‌کند که بر خلاقیت، اعتماد به نفس، شادی، نشاط و...، کودک اثر مثبت دارد، مانند رنگ زرد که دشمن درجه یک افسردگی و اضطراب و تحریک‌کننده فعالیت‌های فکری و روحی است. هر

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

یک از کدهای پوشش باید با شناخت و دیدگاه کارشناسانه تخصصی نسبت به وضعیت رده سنی و مقطع تحصیلی کودکان در پوشاک مدرسه گنجانده شود. نتایج بعضی پژوهش‌ها نشان از احتمال پایا و بلندمدت‌بودن تأثیر آموزش‌های پیش‌دبستانی بر برخی سازه‌های روان‌شناختی از جمله مهم‌ترین آن، یعنی اعتماد به نفس و شکوفایی و تقویت خلاقیت دارد که اعتماد به نفس تا پنج سالگی کامل می‌شود و پس از آن کمتر تغییر می‌کند. از آنجا که توجه به رشد حرکتی کودک در حقیقت توجه به رشد عمومی و همه‌جانبه کودک است (۲۳). طرح، پارچه و متریال و تن‌خور مناسب کدهایی هستند که باید بر اساس هیجانات، تحرک، ایمنی و راحتی کودک تعیین شوند.

شرکت در فعالیت‌های حرکتی همراه با کسب تن‌آگاهی، درک حرکتی و تن‌انگاره (Body-Image) بر خودپنداره کودکان تأثیر می‌گذارد. آموزش مهارت‌های تن‌آگاهی بر بهبود تن‌انگاره کودکان مؤثر است (۲۴)، به علاوه پوشاک با رنگ و استایل، شکلی از خودبیانی برای نوجوانان است که در تمامی مقاطع تحصیلی می‌تواند مانعی برای شرکت در ورزش و فعالیت‌های فیزیکی باشد.

نتیجه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که متناسب‌بودن بدن در لباس متأثر از این‌ست که آن‌ها به لحاظ فیزیکی خود را چگونه می‌بینند. روشی که فشن آن‌ها را از درک قدرتی از ضعف فیزیکی‌شان آگاه می‌کند (۲۵). به همین دلیل، تن‌خور مناسب پوشاک مدرسه یکی از کدهای پوشش بسیار رقابتی و تأثیرگذار در رشد شخصیتی و یادگیری و آموزش کودکان است، به علاوه دیدگاه رایج خرید پوشاک یک سایز بزرگ‌تر برای کودکان دیگر منتفی شده و نباید استفاده شود، چون لباس بزرگ‌تر از اندازه بالقوه می‌تواند منجر به تصادماتی شود (۱۲). طرز لباس پوشیدن دانش‌آموزان در مدرسه موجب احساسات و اعمال متفاوت آن‌ها می‌شود. دانش‌آموزان با پوشیدن لباسی با تن‌خور مناسب و درخور گروه هدف‌شان احساس بهتری نسبت به خود دارند. آن‌ها در لباسی بدون تن‌خور مناسب احساس راحتی ندارند و موجب حواس‌پرتی آنان و عدم تمرکزشان بر درس می‌شود. همچنین می‌تواند منجر به مسائل و مشکلات رفتاری شود (۱۶). این کد بهداشت روانی، راحتی و ایمنی را یک جا در پوشاک و به ویژه پوشاک مدارس تأمین می‌کند.

نتیجه‌گیری

پوشاک مدرسه برخوردار از کدهای پوشش کارشناسانه و تخصصی «لباس موفقیت» است. با تکیه بر روان‌شناسی فشن و شناخت درست ابعاد روان‌شناختی مندرج در عناصر لباس از جمله طرح (رنگ و عناصر دیداری)، پارچه و متریال، تن‌خور مناسب (فیت) که بر حالات ذهنی ـ روانی و رفتار دانش‌آموزان و مخاطبین آن‌ها و نیز ایمنی و راحتی ایشان بسیار تأثیرگذار است می‌توان امکان هرچه بیشتر رشد شخصیتی، هویت‌سازی، انسجام و تعلق گروهی و... کودکان را فراهم آورد. گستره تأثیر این کالای استراتژیک فرهنگی به طور مستقیم و غیر مستقیم تا ورای آن، یعنی آموزش و پیشرفت تحصیلی کودکانی که در حال اجتماعی شده هستند، تأثیر را دربر می‌گیرد که علاوه بر موفقیت چشم‌گیر شغلی و حرفه‌ای ایشان در آینده، خود یکی از عوامل مهم در پیشرفت کامل شخصیتی به عنوان یکی از اجزای آموزش و پرورش است. بنابراین با توجه به تغییرات سنی کودکان که دگرگونی‌های مسئولیت و نقش در جامعه را در پی دارد، تعیین کدهای پوشش زیرکانه در پوشاک آن‌ها از اهمیت به سزایی برخوردار است. رعایت کدهای پوشش از جمله مهم‌ترین آن یعنی طرح (رنگ، عناصر دیداری (برش، نقشه، خطوط))، پارچه و متریال جهت تأمین ایمنی و راحتی و جلوگیری از صدمات جسمانی و روانی ناشی از کیفیت پایین و نیز تن‌خور مناسب (فیت) به عنوان تابعی از پیاده‌سازی سیستم سایزبندی بومی برای رسیدن به الگوسازی استاندارد در تهیه و تولید پوشاک مدرسه بایسته، کلیدی و گریزناپذیر است.

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

مشارکت نویسندگان

لیلا عالیخانی: طراحی ایده، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، نگارش متن.

مهرداد تیموری: مرور، اصلاح و بازبینی متن.

نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

بیانیه هوش مصنوعی

در نگارش مقاله، از هوش مصنوعی استفاده نشده است.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

References

1. Hajo A, Galinsky AD. Enclothed Cognition. Jornal of Experimental Social Psychology. 2012; 48(4): 918-925.

2. Haster N, Hehman E. Dress is a fundamental component of person perception. Personality and Social Psychology Review. 2023; 27(4): 414-433.

3. . Nielson JL. The relationship between education about dress practices and change in perception of self-concept related to dress. All Graduate Theses and Dissertations. 2009; 112.

4. Maxey G. Fashion psychology: The relationship between clothing and self. Counseling and Family Therapy Scholarship Reviw. 2022; 4(1): 1-9.

5. Aku Amiekplenu N. Investigating the psychological effects of clothing choices on wearer's mood, confidence and behavior. Global Scientific Journals. 2024; 12(4): 1309-1337.

6. Johnson K, lennon SJ, Rudd NA. Dress, body and self: Research in the social psychology of dress. Fashion and Textile. 2024; 1(1): 1-24.

7. Dondis DA. A primer of visual literacy. Translated by Sepehr M. Tehran: Soroush Publications; 2014. p.69, 151-152. [Persian]

8. Dogbey R, Kpobee MK, Dedume V, Osei J. The effect of fabrics and designs on the physical comfort of children clothes in the Accra Metropolis. Arts and Design Studies. 2015; 30: 39-45.

9. Luscher M. psychologie der farben= The Luscher colour tes. Translated by Abizadeh V. Tehran: Jeyhoun Publications; 2000. p.39. [Persian]

10. Stone NJ, English AL, Brandt JA. Impact of space and color in the Physical environment onpreschool child cooperation's behavior. Environment and Behavior. 1999; 31(3): 413-428.

11. Mostajaran A. Presenting a method for choosing the right color in schools with an environmental psychology approach in harmony with the climate (case study: Girls' elementary schools in the morning shift in Isfahan city). Master's Thesis. Tehran: Faculty of Architecture and Urban Planning, Payam Noor University; 2015. p.52. [Persian]

12. Yousefi H. Patterning of fashion designs for children and adolescents: Based on the indigenous sizing system; an innovative approach to pattern standardization. Tehran: Mashgh-e Mehr Publications; 2021. p.9. [Persian]

13. Guennec AL. Children's clothing versus children's fashion: Contextual and design approaches of childrenswear in the global north. In Book: Pioneering New Perspectives in the Fashion Industry: Disruption, Diversity and Sustainable Innovation. Bingley: Emerald Publishing Limited; 2015. p.8, 146.

14. Ghazi GH. The importance of play in preschool education. Journal of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran. 1988; 42-43: 30-39. [Persian]

15. Mozayan F. Studying how female students read ethical codes of dress in Tehran schools. Master's Thesis. Tehran: Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabaei University; 2011. p.11-12. [Persian]

16. Perry SL. The impact of school dress on behavior of elementary school children: one school educator's view. Master Thesis. Ohio: Merietta College; 2006. p.1, 15, 17-18.

17. Mohammadi R, Behnia F, Farahbod M. Occupational therapy and perceptual-motor skills in specific learning disorders. Exceptional Education. 2009; 5(93 and 94): 44-51. [Persian]

18. Moghadamnejad N. Investigating the role of philosophical education of children on their social skills. Master's Thesis. Tehran: Central Tehran Branch, Islamic Azad University; 2014. p.29, 54-55. [Persian]

19. Abul Kashem M. The effect of teachers' dress on students' Attitude and students' learning: higer education view. Education Research International. 2019; 3: 1-7.

20. Oliver S, Marder B, Erz A, Kietzmann J. Fitted: The impact of academics' attire on students' evaluations and intention. Assessment & Evaluation in Higher Education. 2021; 47(3): 390-410.

21. Khazri A. Teaching social skills to students with special needs in the inclusive education system. Exceptional Education. 2012; 109: 78-84. [Persian]

22. Hawangi H. The role of education in the development of social security. Tehran: Fourth Conference on the Iranian Islamic Model of Progress; 2015. p.10. [Persian]

23. Farsi AR, Abdoli B, Faal N, Kaviani M. The Comparison of Gross Motor Skills Development of Preschool Children with and without Motor Experiences. Sports motor Development and Learning. 2011; 3(2): 29-43. [Persian]

24. Reza Beigi Davaran M. The effect of body awareness skills training on improving body image in

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.

children with attention deficit hyperactivity disorder. Exceptional Education. 2008; 76-77: 19-26. [Persian]

25. Ben B, Martin D. Fashion fit: Young men’s dress decisions and appearance anxieties. TEXTILE. 2016; 14(3): 1-22.

[Downloaded from mail.healthlawjournal.ir on 2026-11-18]

تمامی حقوق انتشار این اثر، متعلق به انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت سینا می‌باشد.